Surse biografice eminesciene
în fondul de manuscrise de la BCU *”Carol I”* - București
Scrisorile lui Matei Eminescu adresate lui Corneliu Botez

DAN TOMA DULCIU

În anul 1909, cu prilejul împlinirii a două decenii de la moartea Luceafărului, apărea la Galați o carte importantă pentru biografia postumă a lui Eminescu, adunând la un loc mărturii prețioase, majoritatea din partea celor care l-au cunoscut îndeaproape pe marele dispărut.

Corneliu Botez, cel care a cules și prelucrat un impresionant grupaj de informații privind biografia celui evocat, nu era de profesie istoric literar, ci magistrat (judecător, mai târziu președinte al *Tribunalului din Galați*, respectiv *Șef al Secției Juridice a Institutului Social Român*), obișnuit mai degrabă cu textele de legi, coduri, regulamente. Dar iubirea pentru Eminescu (student fiind, publică în *”România Literară*” - 1889 primul său studiu dedicat corifeului literaturii noastre naționale) îl determină să ia inițiativa constituirii unui comitet care să editeze un album omagial, să realizeze o medalie, din vânzarea cărora să se strîngă fondurile necesare ridicării unui monument în cinstea lui Eminescu, la Galați.

În paralel, orașul dunărean urma să găzduiască un festival artistic, o manifestare culturală adunând mari personalități ale vremii, ceea ce s-a și petrecut cu ocazia dezvelirii statuii, în 1911.

Albumul, reper și piatră de hotar în munca de reconstituire a biografiei lui Eminescu, a constituit un model acceptabil, desigur imperfect dar obiectiv, care nu își propunea să fie un imn de slăvire a memoriei poetului ci, mai degrabă, un tablou complex al vieții aceluia a cărui stea începea să strălucească pe firmamentul culturii române.

Strădania lui Corneliu Botez a constat mai ales în a aduna mărturii, probe testimoniale, veridice și autentice, de a le analiza în mod critic, dar imparțial, selectând însă izvoarele memorialistice folosite, după criteriul credibilității și al relevanței, clasificându-le pe domenii de cercetare (familia, copilăria, școala, studiile în străinătate, opera, etc) dar și pe subiecte privind receptarea de către posteritate a personalității poetului: statui și monumente dedicatorii, fotografii, texte adaptate pentru compoziții muzicale etc.

Printre semnatari, nu sunt persoane ilustre ale culturii române ci un amalgam de nume, reunind împreună atât condee consacrate ale epocii, dar și altele mai puțin cunoscute: Cincinat Pavelescu, Jean Bart, Ilarie Chendi, de o parte, dar și C. Botez, Gr. Forțu, G. Manolescu, Leon Gheorghe Nicoleanu, de cealaltă parte.

Cartea era destinată publicului larg, cu scopul evident ca din vânzarea cât mai multor exemplare, să se adune fondurile necesare ridicării monumentului dedicat lui Eminescu, astfel încât nu trebuie reproșat lucrării lipsa unui nivel academic sau științific ridicat.

Ceea ce este demn de observat la acest *Album* este faptul că, pentru lămurirea unor aspecte biografice încă neclarificate suficient la acea oră (data nașterii, locul nașterii, biografia membrilor familiei etc) Corneliu Botez apelează la cea mai autorizată sursă – fratele Poetului – cu care poartă o susținută corespondență. Meticulos și cu știința cercetării judecătorești în minte, Corneliu Botez filtrează informațiile primite de la acesta (prin

prezentarea rezumativă a scrisorilor primite, precizând însă în mod constant că știrea are ca sursă pe Matei Eminescu) dar, totodată, îi rezervă un spațiu în *Album*, separat, prin tipărirea fără modificări a relatărilor trimise redacției de către însuși fratele lui Eminescu.

Din corespondența purtată între cei doi, deducem că Matei Eminescu se temea că informațiile furnizate de el nu vor fi credibile, astfel încât el indică, de fiecare dată, și alte surse veridice, din rândul celor care l-au cunoscut pe Eminescu, încă în viață fiind acei companioni, care să certifice corectitudinea celor evocate sau să amplifice, cu date noi, cele relatate de el.

Din păcate, scurtul timp avut la dispoziție de editorul acestui *Album*, precum și cantitatea impresionantă de informații primite, l-au împiedicat pe Corneliu Botez să adâncească cercetarea, urmând pistele și adresele furnizate de către Matei Eminescu (aflat atunci în orașul Turnu Severin), departe de meleagurile copilăriei lui Eminescu (Ipotești, Botoșani etc).

Cum ediții ulterioare ale *Albumului* (revăzute și adăugite) nu s-au mai scos, avem regretul că acele piste valoroase și posibilele lor dezvăluiri s-au pierdut iremediabil.

În acest articol prezentăm iubitorilor de Eminescu textele scrisorilor adresate de Matei Eminescu lui Corneliu Botez, aflate la BCU – Carol I.

Corespondența dintre Matei Eminescu și Corneliu Botez, datată 1909, numără 21 de scrisori, cărți poștale, cărți de vizită, note etc., din conținutul cărora Botez a folosit numeroase pasaje în lucrarea *”Viața poetului Mihail Eminescu (Note biografice inedite)”,* precum și în *”Omagiu lui Mihai Eminescu, 1909”* (p. 29-73, 189 -199, 204 -211).

Augustin Z. N. Pop a studiat aceste scrisori în urmă cu o jumătate de secol, textul lor fiind tipărit în *”Contribuții Documentare la Biografia lui Mihai Eminescu*”, Editura Academiei RPR, București, 1962. Conținutul acestora a fost folosit ca sursă documentară pentru lucrările sale ulterioare. Atunci când au fost prezentate publicului, mai trăiau încă G. Călinescu și Șerban Cioculescu și bănuim că acest fapt a trezit o oarecare invidie în rândul acestor mari critici literari și, într-un fel, a justificat repulsia față de activitatea și rezultatele obținute de Augustin A. Z. N. Pop pe șantierul arhoeologiei literare eminescologice, venită în special din partea lui Șerban Cioculescu.

În prezent, câteva dintre aceste documente se află la *Biblioteca V. A. Urechea* din Galați, iar altele se află în depozitul *Bibliotecii Central Universitare Carol I* din București, fiind o minune că nu au avut soarta celorlalte cărți[1] manuscrise și documente dispărute în holocaustul bibliotecii, din decembrie 1989.

Fondul de scrisori de la BCU conține 7 manuscrise olografe, datate 2o Aprilie 1909 (2 scrisori), 22, 26 și 27 Aprilie 1909, 11 și 16 Mai același an. Manuscrisele sunt redactate în limba română, pe hârtie filigranată, cu cerneală neagră, recto și verso.

Augustin Z. N. Pop a reprodus textele celor 7 manuscrise, la care adaugă încă 16 scrisori, provenind din alte loturi sau depozite, în lucrarea sa ”*Contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu*”, Editura Academiei RPS, București 1962, p. 255-295.

Viena
04.12.2016

[1] Totuși, un număr de 52 de cărți ce au făcut parte din biblioteca lui Eminescu, donate de Matei Eminescu, au ars la 23 decembrie 1989, inclusiv 3 manuscrise olografe eminesciene.

Texte

I.

Mss 3240/BCU (fragment)

Dragă Corneliu

Am primit și scrisoarea de la 17 și carta postală de la 18 la care respund.

Sunt gata să scriu lui Chendi deși nu-l cunosc nici măcar din vedere, însă îmi scrii confuz, se vede că ai fost grăbit, iată frasa relativă:

"Tot Victor mi-a comunicat că Ilariu Chendi, publicist și funcționar la Academie în Capitală, ar poseda o fotografie a mamei Dtale cu Mihai, pe care i-a dat-o".

a) N-am pomenit în familie fotografie a mamei la un loc cu Mihai, mama în toată viața ei s-a fotografiat numai de două ori, o dată împreună cu Aglaia, și tot atunci tata împreună cu mine, la unicul pe vremuri fotograf, Otto Belig în Botoșani și tot atunci tata cu mine, fotografie pe care v-am trimis-o. Tata șezând pe scaun în redingotă neagră și cu vestă de catifea și eu în picioare lângă el, identic era scoasă mama cu Aglaia. Mama șezând și Aglaia în picioare.-

A doua oară, mama s-a fotografiat la Praga sau Viena, singură, bust, când s-a fotografiat și Mihai și tot bust, adică acolo unde este scos în profil, cu mustațele rase și cu părul pieptănat în sus.

Această fotografie a lui Mihai (pe când era student la Wiena) am văzut-o reprodusă la doctorul Mendonidi.

Deci spusele lui fiu-miu sunt anecdote și nu-l prea crede ce spune, căci grație educației ce i-a dat-o mamă-sa, are multe apucături, care ar trebui să lipsească unui om.

Mai departe, nu pricep din scrisoarea Dtale, termenul "Pe care i-a dat-o". Cine i-a dat-o lui Chendi ?

Dacă fiul meu mai vine pe la Dta, ia-l din scurt și dacă va spune că el i-a dat-o, spune-i din parte-mi că spune minciună, o asemine fotografie e falsă. – A altor persoane.

Deci încă o dată, fotografia mamei e la ficiorul lui Relevici și acolo o găsești, făr dar și poate. – Să poate ca domnia ta sau Orleanu să nu aveți o cunoștință intimă la Ploiești, ca de la tata lui Relevici să aflați unde locuiește în București (probabil) fiu-seu ?

În București cred că poți da de tânărul Relevici, întrebând pe la facultatea de pictură.

Izvorul inspirației "Luceafărului" nu-l cunosc, dar știu că a apărut tare cu puțin înainte de a se îmbolnăvi pentru prima dată, însă pe a lui Călin îl știu.

Harieta stătea mai mult la maica Fevronia la mânăstire la Gafton (așa-i zicea lumea mânăstirei, și nu Agafton).

Mihai era la Iași, ce slujbă avea nu știu, dar de locuit, locuia la un loc cu Budnărescu, în niște chilii foste a călugăilor greci din fundul curței bisericii Trei Erarhi. Venind pe acasă s-au dus și pe la Gafton și acolo într-o seară maica Fevronia a făcut șezătoare de tors lână și au

venit la acea șezătoare mai multe călugărițe, și una dintre ele anume Zenaida, a spus povestea lui Călin, Mihai a ascultat-o, a luat notițe și a versificat.

Pe atunci este fotografiat pentru a doua oară în viața lui în fotografia a cărei reproducție v-am trimis-o.

Ca fizic Mihai era mai scurt ca mine, eu am talia 1,68, el ea cu vr-o 2-3 centimetri poate și patru, mai scurt, avea o musculatură herculitană, piciorul la scobitura tălpei era plin (Platfuss cum zice neamțul) însă nu-l jena de loc la mers. Păr negru ca corbul, fața un brun alb. Pălăria lui favorită era semi-joben, mergea tot-de-una privind în pământ, cu capul plecat în jos și mai tot-de-una gânditor. Somnul i era neregulat, aci citea de cu seară pân-răsărea soarele, aci dormea de cu seară pân-la amiază și uneori și pân-la 1 și 2 p.m. –Piciorul și mâinile mici, ca ale mamei, dinți regulați și de culoare gălbuie, când râdea, râdea cu mare poftă, și râs sincer. Pe când era la Timpul, joben întreg nu punea decât când venea Veronica la Iași. –Prietenii lui, Teodor Nica, Chibici, Slavici, Burghelea (cumnat cu generalul Cerchez și fost consilier la Curtea de Compturi) cum îl vedea cu joben, îi strigau "A venit Veronica!!!".

Făcea abus de tutun și cafele negre, de beut bea țapăn însă numai vin, rachiuri nu, bea țapăn de la vârsta de 14 ani.

Când venea vara de vacanțe de la Wiena, mergeam amândoi la vânătoare de rațe sălbatice la un iaz de pe moșia Cucoreni, proprietatea unui boier autochton tot de Întâia ordine ca și Balș, Hatmanul Anastasie Baștă (cel cu institutul de la Pomârla), el cu pușca adusă lui Iurașcă de Jeltuchin, și pe care o luase tata de la moartea lui Iurașcă și o transformase la un armurier din Iași din cu cremene în cu capse, și eu una mai mică pe care o avea tata de la Balș.- Dar tot gânditor, vorbea el, spunea râdea, dar iar rămânea gânditor. Grozav iubea pe țărani, mare simpatie avea pe Ardeleni....

Ca căciulă, purta căciulă de astrahan, însă nu țuguiată (nu dacică), ci dreaptă. Cum a fugit ca copil de la Cernăuți și a venit peste 110 kilometri pe jos la Ipotești, cred că știi.

Pe când era la Timpul a avut un conflict cu reposatul Alexandru Lahovari în următoarele împrejurări, conflict pe care mie mi l-a spus el, și mi l-a confirmat Slavici, din întâmplare, fără să fi fost vorba.

Când a trecut armata Dunărea la 1877, el a publicat un articol în Timpul f. frumos stilizat, în care redeștepta gloria străbună etc., etc. – după ce apare gazeta se pomenește cu Alexandru Lahovari, uricios precum era el.

- Da ce, Dle Eminescu, nu mai facem opoziție ? Ba facem Domnule Lahovari, dar în momentele grele prin care trecem, orce bun român trebuie să purceadă ca mine.

Lahovari – Da ce, eu nu sunt român ?

Mihai – Cred că nu, de vreme ce susțineți ast-fel de lucruri.

De aici, Lahovari una, el alta, și..... se pomenește Lahovari cu vorbele: tată-teu nu știa nici bine românește, ce-mi tot cânți tu de românism.

A rămas perplex Lahovari și a plecat.

De aici unii din leaderii conservatori erau contra lui Mihai și cel mai pe față era generalul Manu, iar printre susținătorii lui Mihai erau Dl. Maiorescu și reposații general Florescu, Păucescu, Brăiloiu, Man. Costake Epureanu.

Dacă întâlnești pe Slavici, întreabă-l, căci el era de față când s-a petrecut incidentul.

Revenind la fizic. – Era foarte păros Mihai, pe pulpele și cele de jos și cele de sus, credeai că- omul lui Darvin. Cânta bine din gură, ca și mama și Harieta. – Îi plăcea singurătatea și desmormântarea trecutului. Făcea mare haz, și chiar imita în bătaie de joc de dascălii care serveau la biserică.- Lucru care supăra pe mama. – Îi cam contesta tatei originea de român curat, mamei însă nu. Vecin cu moșia tatei era un răzeș Nicolai Isăcescu, frate cu bunicul lui Isăcescu de la Botoșani (adică de la Avrămeni). Ca răzeș, sau mai binezis Harță răzășul, trăia rău cu tata, dar Mihai cu toate acestea îl simpatiza, îi zicea Cucoane Nicolai și când eu, luîndu-mă după tata, îl contraziceam, el îmi respundea:

Taci măi, cel mai român de origine de cât toți românii din Ipotești și de cât noi chiar.

Despre Iurașcă, iar zicea că-i român neaoș.

O a treia fotografie a lui Mihai e aceia din ediția Socek scoasă de dl. Maiorescu, și în finea 4-a și din nenorocire cea mai răspândită e aceia după prima boală, altele eu nu mai știu. – în volum Șaraga.

Salutări amicale
Eminescu
20.04.1909

II.
Mss. 2942/BCU Carol I

Dragă Corneliu[2]

”Am scăpat din vedere să-ți mai scriu ceva. Tata avea case în Botoșani. Casa de alături, spre răsărit de a lui Alecu Enacovici, a vândut-o unui jidan[3]*. Și stătea numai mama mai mult în Botoșani. Tata era mai mult pe drumuri. Ținea în arendă moșia ”Dorneștii” pe malul Prutului. Când au venit muscalii, acuma nu știu cari, cei de la 1848 sau cei de la 1854, dar cert că cu ocazia venirei unora din ei, găzduit (în quartir) la casele tatei a fost un muscal, Contele Potloff. Acuma nu știu dacă era rudă cu Donțu. Și avea știință că Donțu are nepoți și nepoate de fată în Botoșani. Și de aceea a tras la noi, sau că nu se nubidea (înrudea, n.n.) de loc, și că deși se numea tot Potloff, aparținea însă unei alte familii, care nu se nubidea cu Donțu. Acest lucru l-ai putea afla numai de la mama lui Alexandru Frank, cucoana Valeria; căci precum familiile erau în mare intimitate, mama trebuia să-i fi spus cine era acest Conte Potloff. Probabil că Cucoana Valeria l-a și cunoscut în casă la noi și a și vorbit cu el. Spunea tata că era foarte cult. Cânta și la pian și era putred de bogat, numai nu zvârlea cu banii după câini pe ulițele Botoșanilor. Eu nu pot preciza nimic, dar mă intrighează același nume, apoi faptul că tocmai la noi a fost găzduit. A stat vre-o lună. Și, în fine, reproșurile ce i le*

---

[2] Acest manuscris este reprodus de augustin Z. N. Pop în *”Contribuții documentare..., p. 271-272.*

[3] Cuvântul *”jidan*”, considerat de cenzură jenant, având accente peiorative, cu conotații antisemite, lipsește din textul reprodus de Augustin Z. N. Pop (”*Contribuții Documentare*..., p. 271).

făcea tata, mamei, când ea se pretindea că-i mai cucoană după Iurașca. ”Că mai cucoană ești după Donțu decât după tată-teu”. Cearta venea de acolo. Iurașcu era stolnic, tata căminar, boierie mai mare ca stolnic, la care mama contrapunea pe străbunii sei și faptul că boieria tatei era cumpărată cu bani, lucru care de altfel cam așa și era, căci în Decretul seu Mihai Sturdza zice:

”Luând în băgare de seamă slujbile ce au săvârșit patriei în deosebite vremi, dar mai ales sub vremelniceasca cărmuire etc etc. ” Și bietul tata n-a fost nici o zi, nici un ceas în serviciul statului.

Deci Decretul era o minciună goală. Și precum era Mihai Sturdza lacom de avere și cu unele apucături à la Abdul Hamid, fără îndoială că pe bani s-a boierit pe tata.

Mai află că acel Conte Potloff care a fost la noi în quartir n-avea un grad tocmai mare în armata rusă. Pare-mi-se că ofițer inferior. Deși era așa bogat și cu titlu de conte, nu-i vorbă că era și tânăr, dar totuși nepotrivit rangul lui de noblețe cu gradul din armată. Ceea ce nu stătea în obiceiul rusesc, deci(era) privit suspect.

În rezumat, numai Cucoana Valerița Frank te poate orienta în această privință.”

Salutări amicale

Eminescu

(Turnu) Severin
20/4 1909

III.
Mss 2943/BCU Carol I

Corneliu Dragă[4]*,*

”Am primit imprimatul de la Iași și cartea poștală, cu ea, la care-ți răspund.

Nu există, omule, fotografie a lui Mihai ca copil de 9 ani și ca să te convingi, dacă vrei, scrie-mi să public o dezmințire prin ziarul ”Minerva”, care în numărul său de azi anunță întreprinderea D-tale.....Sunt gata să fac și semnez.

Cele-l-alte există. D-apoi ți le-am spus. Aceea de pe prima pagină este după una care ți-am trimis-o eu. Prima de pe pagina a II-a. Este aceea care-i și la Mendonidi. Și cea cu poezia ”La Steaua care a răsărit” este aceea reprodusă de D-nul Maiorescu în poeziile editurii Socek, cea pe la 1884, iar a 4-a este aceea unde-i cu mustețile mari, privirea și fața abătută, adică când se îndreptase puțin.

Altele nu există, omule, căci le-aș fi știut și eu iar ca copil nici nu există în Botoșani fotografie când era el de 9 ani; încă – încă o dată, nu există: minciuni.

Despre fotografia mamei, acolo o găsești, unde ți-am scris eu, nu mai sta la îndoială. Te răpezi la Botoșani, de la gară pleacă direct la Gafton. Nu e decât 6 șase kilometri depărtare și vei găsi portretul mamei, în ulei, pe care eu pot să-l cer de tot prin autorități, ca singurul cel mai de aproape rudă supraviețuitoare a maicei Fevroniei.

Acolo vei găsi și pe Șerban și pe Aglaie, poate și pe mama fotografiată bust sau cu Aglaia. Șerban e bust, fotografiat la Praga sau Wiena sau Erlangen sau München.

4 A.Z.N. Pop, op. cit. p. 275-276

Aglaie e fotografiată singură, o dată în picioare în costum național sau la Buda Peste sau la Wiena sau la Praga și alta bust tot național și apoi tot bust, nu național, dar cu părul tăiat și frizat creț.

La Mantacaș de asemenea e posibil să găsești pe Aglaia și pe Șerban fiind că Aglaia era în mare intimitate cu vară-sa Profira.

De asemenea du-te cu Grigore Mantacaș la Aglaița Mitihănescu, fata lui Todiriță Mitihănescu, care cu mine e vară al II-lea iar cu mama lui Grigore vară dreaptă.

Și dacă ea păstrează albumul părintesc vei da în el de Șerban, care cât a stat în Botoșani era aproape zilnic în casa lui Todiriță.

Acum e cu putință ca să trăiască mama Aglaiței, care se numea tot Profira, ca și mama lui Grigore. Cu atât mai bine atunci. Și dacă dânsa și Aglaița și Grigore i-a cunoscut personal și ți-i vor arăta ei.

Mi se pare că Aglaița, care e de o vârstă cu mine, trăiește la Gafton. Bine însă nu știu. Cucoana Valerica îți va spune.

Ia portretul în ulei, omule. Acela e cel mai bine reușit. Să nu îți ia cei din Iași, care umbla după speculi jidovești[5] înainte.

Apoi mai ai nevoie să vorbești și cu Cucoana Valeria. Ia scrisorile mele și i le citește Cucoanei Valeria; ea le va completa și cu alte detalii.

Dumitale îți vine mai aproape Botoșani, pentru mine e de la un capăt la cela-l-alt de țară.

Fotografia Harietei este pe un volum de scrisori ale ei, publicat de Șaraga. O găsești la vre un anticar."

Salutări amicale,
Eminescu

22 April 1909 Severin

Nu uita la Gafton de a merge și pe la casele maicii Olimpiada, care e a 4-a sau a 5-a casă spre răsărit de a maicii Fevronia.

Diploma de Doctor a lui Șerban era din Wienna, și era scrisă în latinește și nu în germană, bine îmi amintesc că stătea scris în ea între altele și:

Universitatae Vondobonarum
Ș E RB A N E M I N O V I T Z
C L A R I S S I M O V I R O

Ved azi că nu-și are rost genitivul plural "Vindobonarum" cu toate aceste cert îți spun că așa stătea scris, adică tipărit, pe diplomă.

Îmi pare foarte bine că ai dat de portretul mamei în ulei, trimite-mi și mie o reproducție, mai cu seamă că zici că e foarte bine reușit.

Colierul de aur de la gât e acela adus de bunică-mea de generalul Jeltuhin, iar briliantele de la cercei și inele sunt de la Donțu, tata le-a dat unui giuvaergiu în Iași de le-a refăcut ca formă, adică forma părților de aur – căci de la donțu aveau o altă formă, ne spunea tata și cât l-a costat, dar am uitat.

Erau așa de frumoase acele briliante, încât făcea mama furori cu ele pe la baluri și serate în Botoșani, erau cele de întâiu."

[5] Cuvântul "*jidovești*" a fost cenzurat în lucrarea lui Augustin Z. N. Pop (op.cit. p. 276)

IV.
Mss 2941/BCU Carol I

Dragă Corneliu[6]*,*

" Îți alătur aici părerea lui Păucescu. Prefața aceasta provine cam pe la 1891.

Cuconu Nicu Filipescu a scos o broșură cu propria sa cheltuială, intitulată "Din articolele lui Eminescu publicate în TIMPUL " și ca "Prefață" a pus după ce a avut voea lui Păucescu părerea care ți-o trimit.

Această cerere de permisiune mi-a spus-o mie personal C.C. Nicu. Întâlnește-l în București și-l întreabă.

Acuma, unde va fi publicat Păucescu pentru prima dată această părere a lui despre Mihai, nu știu. C.C. Nicu poate să-ți spuie și te autoriz chiar să-i arăți această scrisoare.

Cea broșură n-o am. S-a irosit nu știu pe unde, dar prefața am deslipit-o de atunci și o păstrăm.

Cu privire la fotografia lui Mihai ca copil să nu te mai intrigheze nimic, ea nu există și trebuie să fie și versiunea de la Iași, tot din sursa lui fiu-meu.

Mama s-a fotografiat pentru prima oară la 1868 cu Aglaia și o dată și tata cu mine. Or, Mihai, la 1868, era de 18 ani și nu de 8 și nici nu era acasă.

Harieta eu îi știu numai o singură fotografie bust în semiprofil, cu părul pe frunte rătezat și care fotografie datează după moartea mamei, care a murit la 14 august 1876, deci era Harieta (căci era mai mare ca mine) de vre-o 23-24 de ani.

Alta nu știu, dar e posibil ca ea să fie fotografiată cu Mihai, însă atunci când s-a întors Mihai de la Debling și de când datează și fotografia bust abătut la față. Zic că este posibil, dar n-am văzut, nici auzit.

Mă mir că-mi scrii că ai întrebat de locuința Cucoanei Valeriei, d-apoi ea are casele ei, farmacia pe care știu că o arendase bătrânul Frank nu însă s-o fi vândut.

Apoi mai are un ficior, Ionică, plugar, care e om bogat, are și ginere în Botoșani, pe inginerul Christea, deci nici mai e vorbă că locuiește la Botoșani.

Te rog cu prima scrisoare ce-mi vei mai scrie-o spune-mi ce boală are Alexandru Frank, căci el este cu vre-o 5-6 ani mai tânăr ca mine.

Dacă mă asculți, să te răpezi până la Botoșani și Gafton și te întâlnește cu cucoana Valeria, care e femeie foarte blândă și cu educație îngrijită.

Și ca s-o cunoști, să știi că e ciupită de vărsat și cu albeață pe un ochi, nenorocire venită după ce s-a măritat. S-a îmbolnăvit de vărsat și i-a ieșit un fir drept în lumina ochiului.

Asupra identității fotografiei tatei, pe care ți-am trimis-o, dă în București pe la dl. Maiorescu și-i o arată, căci dânsul l-a cunoscut pe tata.

Asupra identității fotografiei lui Iorgu, dă pe la generalul Manu, care e un boier de toată demnitatea și întreabă-l..... "D-le General, pe la 1868-69 a fost trimisă o misiune de ofițeri români la Berlin, misiune a căreia șef erați D-voastră, pe atunci colonel. Și aveați în misiune pe Maiorul Cantili (mai pe urmă general), pe Maiorul Gorjan (mai pe urmă tot general), pe locot. Otetelеșeanu (mai pe urmă colonel la geniu) etc. Era în acea misiune și acest ofițer ?"

Și arată-i fotografia ce ți-am trimis, și cum îl chema ? Și-ți va răspunde Sub Locot. Eminovici Gheorghe.

---

[6] A.Z. N. Pop, op. cit. p. 276-278

Același lucru poți să-l faci și cu mai puțină etichetă, mergând la generalul în retragere Eustațiu Mihail, tot în București, fost el multă vreme director de serviciu (personal și operațiuni militare) în Ministerul de Război. Cel mai intim prieten a lui Iorgu din toată armata.

Acestuia arată-i numai fotografia și întreabă-l cine-i ? cu această ocazie vei mai afla un lucru: Iorgu la ducerea la Berlin a mai avut și o misiune confidențială, a dus o corespondență secretă a Regelui către Wilhelm I sau către prințul de coroană de pe atunci, mai pe urmă Împăratul Frideric al III-lea. Atât generalul Manu cât și Eustațiu îți vor da deslușiri în această privință.

Fotografia Harietei nici mai e vorbă că trebuie s-o aibă și cucoana Valeria, fiindcă Harieta după moartea tatei (1884, Ianuarie 7) s-a mutat la Botoșani și a stat cu chirie la Frank.

Și dacă nu va avea-o Cucoana Valeria are s-o aibă fiica sa, Sofia inginer Christea.

Deci, dacă voiești să faci o operă completă, du-te pân la Botoșani iar în București caută negreșit și întâlnește pe generalul Mihail Eustațiu sau Manu, mai bine pe Eustațiu, are să-ți spună multe despre Iorgu.

Eminescu
26 April 1909
T. Severin.

V.
Mss. 2949/BCU Carol I

Dragă Corneliu[7]

" 1. Numele și originea actualei mele soții este Silvia, născută Maieru (se citește U). E de loc din satul Vingart, de lângă Alba-Iulia.

Are doi frați, stabiliți la noi. Unul, Titus Maieru, căpitan de infanterie în regimentul de la Roman, și altul, Gheorghe, funcționar la Regia de Tutun Belveder(e) din București.

Tatăl ei (părinții îi sunt morți) a fost notar al Împăratului. Notar, ca în Austria, nu ca la noi.

2. Asupra primei mele soții, te rog din suflet să treci cu vederea, să te strecori așa cu condeiul, ca să rămâie nepomenită.

3. Dacă mai era tata la Dumbrăveni, când a luat Ipoteștii, nu știu, dar în orice caz, sau că i-a luat chiar în anul ieșirii de acolo, sau că (cu) un an în urmă, și iată pentru ce: Iorgu era născut la an 1844 și când a venit bolnav la Ipotești, unde a și murit, spunea într-o zi la mama că ține bine minte când Balș era întins mort pe un catafalc și tata stătea în genunchi la capul lui.

Deci, ca să fi ținut minte, trebuie să fi fost de cel puțin 4-5 ani, deci 1848 sau 1849, aceștia sunt anii în care a murit Balș, or la 1850 s-a născut Mihai în Botoșani.

Aglae, Harieta eu și cu Vasile ne-am născut în Ipotești.

Nu cred ca Mihai să fi copilărit în Dumbrăveni și iată de ce: tata luase în antrepriză axisul băuturilor spirtuoase din Botoșani și pusese să vadă însă de această treabă un jidan[8]*, Nusăm Cucoș (nu Nuhăm) și cu banii câștigați din această afacere a făcut casele din Botoșani unde s-a născut Mihai.*

---

[7] Idem, op. cit. p. 278-283

[8] Cuvântul *"jidan"* este cenzurat. Vezi Augustin Z. N. Pop, op. cit. p. 279

Și când a luat Ipoteștii, pe care dat 4000 de galbeni, a vândut casele și a mai luat 800 de galbeni (și nu 1000) de la maica Fevronia iar 200 de la Maria Mavrodin, bunica lui Mantacaș și a avocatului Mavrodin, stabilit acum în Brăila, și care era soră cu mama sau tata avocatului Mavrodin.

Inginerul Vasile Mavrodin era frate cu Profira, mama lui Grigore Mantacaș și frate cu colonelul Petre Mavrodin, stabilit mai pe urmă pe la Focșani și pe care trebuie să-l fi cunoscut Urleanu, și cu maiorul Gheorghe Mavrodin, care a murit subit la Regimentul de Infanterie din Buzău.

Știu bine că când luase Ipoteștii a intrat în ei înainte de a lua toți banii și înainte de a fi vândut casele.

Și că avea și în arendă o moșie Dorneștii aproape de Prut. Căci, adese ori, pleca din Ipotești la Dornești une-ori el, une-ori mama. Amândoi băteau drumurile Ipotești-Dornești-Botoșani.

Eu pe Balș nu l-am apucat. Tot ce ți-am scris e absolut autentic, din gura părinților.

Cucoana Valeria ar putea spune dacă, când a luat Ipoteștii, mai era la Dumbrăveni.

Cât despre Mihai că a copilărit în Dumbrăveni e însă anecdotă și iată pentru ce: Tata cum a luat Ipoteștii, a dărâmat casa veche. Și a făcut una nouă, timp în care venisă și Vasile Iurașcă la Ipotești și a stat nu știu cât, vre-un an doi.

Și spunea mama, și ne arăta doi salcâmi seculari, unde stătea el, la așa adânci bătrâneți, încât era în mintea copiilor, și că tot zicea ”Măi Mihai, măi, vin la moșu, măi ” pe când Mihai se juca prin grădină și care era botezat de bătrân.

Deci Mihai nu era nici dat la școală. Și când a fugit de la școala din Cernăuți, abia îmi amintesc eu, nu era mai mare ca 10-11 ani, cel mult 12.

Căci când a ajuns la Ipotești, n-a venit acasă, ci se tot învârtea pe lângă un păr cu pere a lui Nicolae Isăcescu.

Maica Fevronia era la noi. Tata lipsea de acasă. Părul lui Isăcescu era pe o coastă, drept în fața caselor noastre și la vre-o 150-200 metri depărtare.

Maica Fevronia văzându-l a zis ”Ia uite Ralucă cum seamănă băiatul cela cu Mihai” și atât, când se pomenește cu o babă, care-i zicea în sat baba Prodăneasa, care vine și spune că acel băiat e Mihai.

Și când a trimis să-l aducă, el a dat să fugă. Și l-a prins un viziteu, Vasile Rusu (rus și era) și țipa cât îi lua gura, când l-a adus în brațe cu sila.

Seara, venind tata, mama l-a ascuns, căci tata era cam constituțional, din spiritul timpului lui. Numai eu oi fi luat vre-o 50 de bătăi de la el.

Și tocmai a doua zi, după ce l-a cam prevenit, i-a spus. Și știu că după ce l-a judecat tata, zicea: ”Câtă treabă am Ralucă și acum trebuie să mă duc la Cernăuți să duc tâlharul ista la școală.”

Și a și plecat cu el a doua zi. Când au murit maicile, nu știu bine, dar știu că Olimpiada era mai mică ca mama, iar Fevronia cu vr-o opt ani mai mare și decât tata, care la rândul său era cu vr-o șase ani mai mare ca mama.

Un lucru e cert că maica Fevronia, care a supraviețuit mult după tata, trebuie să fi murit la vârsta de peste 90 de ani.

Ipoteștii, adică jumătate din ei, i-a luat odată și nu pe rând. Cea-l-altă jumătate era: o pătrime a fraților Isăcescu, o optime Nicolai Isăcescu și o optime Isăcescu Călugăru, călugăr și era la Mânăstirea Neamțului.

Când a murit a închiriat moșia mânăstirii. După secularizare a devenit a statului.

Iar optimea lui Neculai a moștenit-o nepotul său, Iordake Isăcescu, de la Avrămeni, tata lui Isăcescu din Botoșani, care are și o soră și se mubidesc de pe mamă cu Cucoana Valeria (tații frați).

Isăceasca era fata lui Gheorghe Caraieni, frate (numai după tată) cu Costake, tata Valericăi.

În fine, ultima pătrime din Ipotești, adică acea despre Cucoreni, era a unuia Ciofu, pe care l-a moiștenit o soră a lui – Luța, lumea îi zicea Luțoasa și care avea de bărbat pe un fost arnăut, anume Vasile Petrovici, fost om de casă unui boier Săndulaki Sturdza, fost și el Domn.

Partea sau jumătatea Ipooteștilor, cumpărată de tata, a aparținut unui anume Murguleț, răzăș (mazil), care n-avea boierie însă bună moșioara, cam 400 de fălci "neredusă la orizont" adică măsurată fălcește, cu prăjina, nu inginerește cu planșeta, căci "redusă la orizont" ar fi fost mai mică.

Și pe lângă această moșie, Murguleț avea și parale.

Tata Hurmuzăkeștilor a murit prematur, cum îl chema din botez nu știu.

Și femeia lui, Hurmuzăkioaia bătrâna, o femeie foarte vrednică și virtuoasă, a luat în mână ad-ția moșiei, și pe unul din feciori, care nu știu, poate chiar Constantin.

Și câți frați au fost iar nu știu, dar știu că Eudoxiu (îi zicea Doxaki) era cel mai mic. Pe unul l-a dat la călugărie, și nu știu la mânăstirea Neamțului sau la Vorona, în tot cazul la una din două.

Acesta a fugit din mânăstire și a nemerit la Murguleț ca pretendent al fetei lui. Murguleț, cum a văzut că e ficior de boier și-a dat fata și moșia și bani iar el după ce a prins aripi a chemat-o pe mama lui în judecată, pentru partea lui părintească, căci se vede că ca călugăr nu-i dăruise și lui parte.

La judecarea procesului a fost nu știu prin ce împrejurări și tata. Și iar nu știu instanța dar știu că la Iași.

Cu desbaterile căruia spunea tata că s-a provocat un râs și-n auditor și între magistrați, de râdeau cu lacrimi, pentru următorul incident: intimatul (fostul călugăr) aducea ca argument că fratele său, căruia mamă-sa îi dăduse partea lui de avere și pe el îl exilase la mânăstire, nu era făcut cu Hurmuzaki bătrânul, ci cu un țigan ficior în casă, lucru pe care-l știau magistrații că e calomnie.

La aceasta Hurmuzăkioaia în replică ea, personal, a răspuns în bătaie de joc: "Da, Domnilor judecători, este adevărat că la tinerețe am păcătuit cu un țigan, însă pe Dumnealui (pe intimat) l-am făcut cu țiganul și nu pe acel ce i-am dat averea. Și de aceea l-am dat la mânăstire, gândindu-mă la D-zeu că n-are drept la averea bărbată-meu".

Atunci s-a provocat un râs general în sală. Cu tot râsul însă Hurmuzaki a căștigat și de la acesta a luat tata Ipoteștii și a avuit și conflict cu Constantin (dacă nu cumva chiar el o fi fost) căci în urma acestui conflict a vîndut casele din Botoșani, de a plătit un rest.

Poate că din acest conflict să fi ieșit tata de la Dumbrăveni căci Constantin Hurmuzaki a continuat serviciul de inspector și după moartea lui Balș. Cucoana Valeria trebuie să știe.

Când m-am trezit eu în Ipotești toți țăranii vorbeau de Murguleț deci puțin timp a fost cred Hurmuzaki proprietar.

Afară de acest Murguleț, pe care pare-mi-se că îl chema Gheorghe, mai era cu el și un Toader Murguleț, flăcău unguresc.

L-a(u) bătut vre-o doi țărani, prinzându-l la neveste și de la care a cumpărat mama biserica. Ce rudă era cu celă-l-alt nu știu. Ver frate, ficior nu știu.

Asupra spuselor lui Carl sau Artur Hinek și a lui Costake Crețu că am fost 11 și nu 10, poate că ei comptează un avort pe care l-a avut mama în a vr-o 5-a lună de sarcină din zdruncinarea în trăsură, venind de la Dornești și pe care eu am scăpat din vedere să ți-l spun.

De 17 nu-m auzit și cred că e tot așa de adevărat, din partea lui Victor, ca și fotografia lui Mihai la 8 ani.

Dacă ai fost în Ipotești, casa lui Costake Crețu e la extremitatea dreaptă a satului, pe deal, dinspre Cucoreni și treci o râpă ca să ajungi la acea parte de sat.

Pe tata îl chema Eminovici lumea însă îi zicea Gheorghieș Iminovici (cu accentul pe o).

În Decretul lui Mihai Sturdza pentru boierie stă Iminovici. El semna Gh. Eminovici.

Balș îi zicea în scrisorile lui (pe care le-am văzut, din care una scrisă din Petersburg) tot Eminovici.

Asupra părinților lui, el evita să ne spună cine a(u) fost părinții lui. Mama zice că de rușine fiind că erau oameni de jos, de origine, zicea mama ruteni, dar el se dădea, însă cam rezervat, drept coborâtor dintr-un ofițer de cavalerie din armata lui Carol XII, scăpat din catastrofa de la Poltava. Cert nu știu să-ți spun.

Faptul că urma totdeauna îngrijit îmbrăcat și se simțea, cred că tot din contactul cu Balș și cu C. Hurmuzaki, pe lângă care învățase nemțește și puțin franțuzește.

Mihai avea ochii ceva intermediar între negru și căprui, un fel de căprui închiși. Nasul era drept ca al mamei și nu aqulin.

Statuia s-a făcut după fotografia trimisă de mine. Acolo e mai bine ascuțit ca ori unde. Acolo era în deplină putere, deplin sănătos și în floarea vârstei.

Colonelul Mavrodin și pe care Orleanu nici mai încape îndoială că l-a cunoscut, căsătorindu-se, a luat o fată coborâtoare din Iurașcă, cel pripășit în Țara de Jos, așa că, cam de departe (cam veri al doilea) se nubidea cu nevasta lui cu Iurașcă fostul consilier de curte.

Se nubidea și el și ea. La această căsătorie știu că s-a opus din răsputeri mama lui, bătrâna văduvă, care era o bigotă ca și mama, zicând că-s rude și n-are să le ajute D-zeu. Și D-zeu și-a văzut de treabă.

Colonelul Petre Mavrodin a murit, om de o jumătate de milion avere.

Asupra unei nemțoaice de la Curtea lui Balș, afacerea stă astfel: Autentic din gura mamei ș-a tatei. Balș după cum ți-am spus luase de soție o cântăreață de la Teatrul Imperial din Wiena, o femeie foarte frumoasă.

Și care imediat și-a adoptat apucătorile nobile ale lui Balș și a eșit o femeie foarte de treabă.

De la căsătorie însă toți boierii începuse(ră) a se răci de Balș, chiar vornicul Iancu Giurgea. Răceala a ajuns până-n tratât încât la un bal al înaltei aristocrații din Iași s-a dus și Balș și nici una din cucoane n-a băgat-o în seamă pe Bălușoaia.

Acest lucru l-a amărât pe Balș și mergând la Cahul, moșia sa din Basarabia, de acolo cu cine o fi făcut el cunoștință s-a dus (la) Petersburg.

Acolo a obținut noblețea de Sovetnic, adică consilier de curte, nu-i vorbă că onorific, nu se mai sfătuia țarul cu el, dar îl obținuse sovetnic și cavaler, așa se intitula.

De la această dată, cea mai mare parte din an și-o petrecea la Petersburg iar nevasta sa și-o năpustise în Dumbrăveni.

Ea de urât, și-a adus din Wiena o nepoată. Fată mare, dar cam fătoi, fierbeau microbii.

La velniță era ca șef un neamț Karl Hein, care avea și el două fete mari. Imediat a legat intimitate cu fetele acestuia.

Ca chelar la velniță, Hein avea pe un țăran, feciorul lui Gheorghe Hodoroabă din Verești (nu scăpa din vedere că Vereștii cu gară cu tot sunt pe domeniul Dumbrăvenii).

Spunea tata că acest flăcău țăran era de o frumusețe francă că era un cadru.

Dracu, care nu face mânăstiri, nemțoaica s-a amorezat de țăran.

Pesevenkiu (?) l-au făcut fetele lui Hein, care n-aveau mamă, murise, și nemțoaica fură de la Bălușoaia vr-o 300 de galbeni.

Și precum călărea ca un dragon mai în toate zilele, într-o zi foarte de dimineață, a zis de s-a pus șeaua pe cal (călărea pe un armăsar arab negru la păr) și prefăcându-se că se duce la cavalcadă, s-a dus la Verești.

Acolo știi că în față curge apa Sucevei, granița. O aștepta Hodoroabă, a dat drumul calului să se ducă unde o vrea și ea cu Hodoroabă.

Fiind în acel timp râul secat, au trecut dincolo, unde fie că grănicerii austrieci nu i-au văzut, fie că i-au mituit sau că fiind cătăni nemți s-au înțeles cu ea nemțește, dar le-au dat drumul.

Calul după ce a gonit cât a gonit, așa că se făcuse alb de clăbuc (de spume) a venit acasă și a început a necheza la poartă să-i dea drumul la grajd.

Tata cum îl vede își închipuie că a trântit jos de pe el pe nemțoaică și de îndată împânează în toate părțile oamenii curții să o caute, el însuși apucă spre Verești.

Dar acolo îl întâmpină un țăran și-i zice ”Nu mai căuta C. C. Gheorghe că a trecut cordonul (așa se zicea la graniță pe atunci) cu feciorul lui Hodoroabă”.

Ajungând acest lucru la auzul lui Balș, a venit grabnic de la Petersburg și prin ambasada rusă la cea austriacă a prins și a extrădat pe Hodoroabă.

I-a dat tata lui Enacovici o bătaie soră cu moartea.

Balș a refuzat însă să mai primească pe nemțoaică în casă, în zadar toate intervenirile.

Așa că ea trăia nu știu unde și pe sub mână îi trimitea Bălușoaia bani, prin mama însă, și nu prin tata. Se vede că se temea să n-o spună lui Balș.

Bălușoaia făcea gropurile și mama în taină le ducea la poșta nemțească, în Botoșani.

Această poștă nemțească am apucat-o și eu. Era șeful ei un bătrân Odriski, bun prieten cu tata și cu Frank și cu Hinek bătrânul.

Mihai, deși n-a copilărit deloc în Dumbrăveni, însă a fost cu tata pe acolo.

Am fost și eu, căci Hurmuzaki cu timpul a părăsit serviciul la Bălușoaia, și orice afacere mai serioasă se ivea, Bălușoaia trimitea după tata.

Într-un rând i-a oferit iar ad-ția și n-a primit-o numai din cauza sănătății, căci la un joc, nu știu unde, ridicând tata nu știu ce lucru greu, se surpase, îi ieșeau mațele sub piele la partea dreaptă, la vintre.

El umbla cu curea de cele supozitor. Tata lui Frank i le aducea, nu știu de unde, din străinătate.

Și era tata așa de rău în cât nici putea încăleca, nici umbla de cât în trăsură pe arcuri.

Dar Mihai auzind narațiunea daravelei cu nemțoaica, a făcut versul:

”La castel în poartă calul
Sta a doua zi în spume
Dar frumoasa lui stăpână
A rămas pierdută-n lume.”

Aceasta exact în anul 1864, căci era delimitarea și Bălășoaia rugase și angajase pe tata ca perfect cunoscător al Dumbrăvenilor s-o reprezinte tata în comisia de delimitare.

Vr-o 8 luni a stat tata mai mult în Dumbrăveni și atunci ne-a luat și pe noi, pe mine și pe Mihai, care eram în vacanță acasă și ne-a dus pe acolo.

O dată Bălușoaia era la Iași și ne-a purtat tata prin toate apartamentele. Atunci ne-a arătat peisagele ”Cele 7 minuni ale lumii”, un portret în ulei. Zicea tata că e țarul Alexandru I. Un alt portret, zicea că e Soult, un marechal de-ai lui Napoleon I.

Și ne-a mai spus: ”Sunt pictate de neamțul care a făcut și portretul mămi-ta de la Gafton”.

Plecând spre Ipotești cu tata, Mihai a scris cu creta pe poarta castelului versetul ce ți l-am spus. Tata, văzându-l, a pus de la șters.

Salutări amicale,
Eminescu
29/4 1909 Severin

Încă o dată, te rog din suflet s-o treci cu vederea pe mama lui Victor.”

VI.
Mss 2945/BCU Carol I

Iubite Amice,

”Întrebările ce mi le pui din București me face să cred că n-ai citit scrisorile mele, căci contrar nu mi-ai mai fi trimis alăturata fotografie.

Apoi nu ți-am scris eu în câte forme e fotografiată Aglaia ? O dată cu mama, pe urmă în costum național și cabinet în picioare, și bust, și în fine bust cu părul tăiat și frizat.

Aceasta e.

Cât despre Harieta nu ți-am spus că e bust, în profil și cu părul dinainte retezat (percică) pe partea de sus a frunții.

Nu Ravici, dragă prietene, ci Relevici, am fost zeci de ori în casa lui tată-seu și tatul seu la mine; de ce n-ai pus pe cineva din Ploiești să-l întrebe la Câmpina unde e fiul seu, și să nu te zbuciumi degeaba prin București ?

Mai ved că-mi scrii de o fotografie a maicii Olimpiada. Bagă bine de seamă să nu fie o mistificare, eu nu știu de o asemine fotografie și deci 98 la sută e că acea fotografie e a maicei Fevroniei.

Maica Fevronia s-a fotografiat la vr-o lună după ce s-au fotografiat tata cu mine și mama cu Aglaia.

Este în picioare, puțin în profil cu scufia pe cap sub brubodă, haina peste antereu ceva mai lungă la genunchi, într-o mână ține mătăniile de lână, care atârnă în jos și se termină cu canaf. Are o măsuță lângă ea.

La față rotundă (Olimpiada era lungă la față) și puțin cam cârnă, cam nas ca al actualei mele soții. Și dacă în dos ”ca fotograf” sta scris Otto-Bieling Frère să știi cu certitudine că e maica Fevronia și nu Olimpiada. În caz că fotografia n-ar fi cum spun eu, ar fi bine să mi-o trimiți s-o vez și eu.

Mai departe, maica Fevronia nu seamănă de loc cu nici una din surori, toate cele-l-alte, Mavrodineasca, Săftica (mama maicii Xeniei), mama, maica Olimpiada și o alta, maica Sofia, care a murit mai demult (trăind mama), semănau, le cunoșteai că sunt surori, numai

Fevronia nu. Ea avea în totul exterior grosolan, se vede că se aruncase în neamul Catrinei Brihuescu.

Ilie terminsase gimnaziul din Cernăuți 4 clase și cu aceste a intrat în Școala de medicină militară a Doctorului Davila. A murit de tifos molipsindu-se la Spitalul Militar de la soldați bolnavi. Anul 1863 – sau finele lui 1862. Era iarna.

Aglaia, în alăturata fotografie, care datează din 1870, era atunci de 18 ani.

Citesc astăzi în "Minerva" alăturata informație, care fără îndoială că ai dat-o domniia-ta. Nu știu ce ai voit să înâelegi prin fraza subliniată de mine, căci e cam equivocă. Dar mi-ai face o mare plăcere și ași avea o mare satisfacere sufletească dacă printre fotografiile ce anunți că le vei reproduce în volum, vei reproduce-o și a actualei mele soții, și iată pentru ce:

Eu întâmplător am cunoscut-o la un unchi al ei, Aron cărpinișanu subinspector silvic la domenii. Avea volumul lui Mihai, și îl știa aproape tot pe dinafară.

Apoi Mihai avea o mare afecțiune pentru Ardeleni.

Ilie n-a fost fotografiat niciodată.

Tot în "Minerva" de azi am văzut cu mult regret moartea lui Alexandru Frank, și dacă a murit în eleveția, probabil că de cancer.

Terminând, încă o dată să nu greșești, să reproduci pe Fevronia drept Olimpiada.

E cu putință că și Olimpiada să se fi fotografia, însă aceasta, absolut exact, ca posterior anului 1884, adică după ce s-a făcut stareță. În oce caz dacă fotografia nu e așa cum îți descriu eu pe a maicei Fevronia, trimitemi-o s-o vez.

Salutări amicale
Eminescu

Am scris astăzi și lui nepotu-meu, avocatul Mavrodin, eu îl știam la Brăila, când auz la Clubul nostru (Carpist) în ziarul Epoca, tuastul ridicat de el ăn onoarea lui C.C. Nicu.

I-am scris ca să caute ca reproducția fotografică de pe tabloul în ulei al mamei să fie cât se poate de reușit.

Zic nepotu-meu, căci cred că n-ai uitat că mama tatălui lui Mavrodin era soră cu mama.

Nu-mi scriseși dacă ai întâlnit pe generalul Eustațiu în București.

11 Mai 1909
Severin

VII.

Mss 2946 /BCU – Carol I

Iubite amice

”Încep prin a-ți mulțumi că în volumul ce-l scoți n-ai trecut cu vederea pe actuala mea femeie.

Asupra celor-l-alte deslușiri ce mi le ceri, ele sunt:

a) Să dea Dumnezeu ca fotografia călugăriței ce o posezi să fie a maicei Olimpiada și nu a Fevroniei, eu unul pân-ce nu voi vedea-o nu cred, pentru că știu ce caracter curat călugăresc avea Olimpiada.

b) O reproducere reușită a fotografiei lui Mihaiu sau chiar și originalul la vârsta de 19 ani, o găsești la dnul Mendonide, și dacă nu-l cunoști, eu sunt prieten cu el și-i scrie dacă vrei să ți-o trimeată.

c) Portretul, adică nu portret, ci fotografia lui Iakift Iurașcă, fratele mamei, în adevăr exista la mama Fevronia, însă să nu greșești, el n-a fost stareț, a fost Arhimandrit la socola, dar era călugăr numai de formă, se ocupa cu agricultura (arendaș în tovărășie cu un anume Mandrea din Iași) umbla mai mult civil, nu călugărește îmbrăcat, vânător pasionat ca și bătrânul Iurașcă, nu eșea la câmp fără pușcă. Foarte inteligent și suflet nobil. De alt-fel om de lume, rămâie vorba între noi, și după cum vorbeau gurele rele se ținea cu o femeie, rudă cu tovarășul Mandrea.
De alt-fel cam egoist, poza în nobil ”din naștere”, nu umbla decât cu trăsura cu patru cai înaintași. Suferea de înădușală (astmă), de ea a și murit.

d) Tata și cu mine și, în același timp, mama cu Aglae, ne-am fotografiat în anul 1866 sau 1867, bine și cert nu-ți pot precisa-o, dar cu siguranță în unul din acești doi ani.
Tata nu s-a mai fotografiat, nici înainte, nici pe urmă.

e) Vârsta lui Mihai când s-a fotografiat la Wiena sau Praga (unde e ras, cu pletele în sus) e anul 1870 cert, deci de 20 de ani și nu de 19. - Și nu putea să cunoască pe Veronica, căci era student, cam pe atunci a scris el epigony, Mortua Est. Pe Veronica a cunoscut-o și și-a rupt dracul opincele, după ce s-a stabilit în Iași.

f) Toate fotografiile de la Praga, precum și a lui Nicu, care cred că e din Buda Pesta sunt din vara anului 1870, adică atunci când mama cu aglaia, însoțite de Șerban și de o soră a cuconei Valeria, Zoica Macri (veduvă) au fost pe acolo și s-au întors curând din cauza izbucnirii războiului franco-german.

g) Asupra datei nașterei mele, este sau 1855 sau 1856, căci eu vin după Harieta, după Mihai venea Aglaia, după Aglaia Harieta, și apoi eu. Or Mihai e născut la 1850. Știu numai că sunt născut în ziua de 16 Noiembrie, în ziua de Sf. Matei, și de aceea mi-au și dat numele Matei. Fii pe pace că nu e mare diferența între vârsta mea și a nevesti-mea, n-am căzut în greșeala acelor bătrâni care se însoară și iau femei tinere.
Numără vr-o 40 și mai bine de roze și nevastă-mea.

Salutări amicale,
Eminescu

T.-Severin
16 Mai 1909.